
Fra: Tina Ohlsson <tina.leium@gmail.com>
Sendt: 5. september 2022 23:56
Til: Postmottak NFD
Emne: Re: Innspill til stortingsmelding om dyrevelferd

Håper dere kan erstatte det jeg sendte i forrige mail med det jeg har skrevet nå. Rakk å sende innen fristen, men det ble ikke godt nok. Vil så gjerne at denne versjonen skal tas med i stedet, og at den forrige slettes.

Behov for en ny tilsynsenhet for dyrevelferd

Takk for at det er åpnet for en ny gjennomgang av dyrevelferdsmeldingen. Setter stor pris på muligheten til å kunne gi innspill.

Tilsyn og bekymringsmeldinger

Ledelsen i Mattilsynet framstår relativt tilfreds med at oppfølging av bekymringsmeldinger ikke skal være en høyt prioritert oppgave. Men at den instansen som skal forvalte dyrevelferdsloven synes det er greit at kun 2 av 8 reelle bekymringsmeldinger (etter en første utsortering) følges opp med saksbehandling, og eventuelt tilsyn, representerer ikke god dyrevelferd. Og selv om de utvalgte 20 prosentene trolig kan regne med en slags oppfølging, så det er langt ifra sikkert at selv alvorlige brudd på dyrevelferdsloven blir avdekket. Det skal heller ikke prioriteres å dra på tilsyn utenom bekymringsmeldinger. Mattilsynets praksis viser at de ikke opplever seg forpliktet til å jobbe ut fra dyrevelferdsloven, men at den tvert imot kan velges bort til fordel for andre oppgaver som vurderes som viktigere.

Det er også verdt å merke seg at selv om det å levere inn en bekymringsmelding på en offentlig side kan være lett for noen, er det nok en høy terskel for de aller fleste. Årsaker som at de er naboer og ønsker et fortsatt godt naboskap, at de synes det er vanskelig å ta rollen som 'varsler', og at de forståelig nok også har omsorg for menneskene og ikke vil utlevere dem, er blant flere stengsler de må trosse. Når de likevel omsider tar skrittet til å sende en bekymringsmelding, kan det allerede ha gått svært langt for dyret eller dyra det gjelder. Da er det vesentlig at den ansvarlige instansen tar tak i det raskt, og ikke sorterer det bort.

Prioritering og varsling

Selv om ressurser er svært viktig, er prioritering et vel så sentralt begrep. Her vil jeg la inspektørene selv komme til orde. Varslerne som står fram har sluttet, men 68 kolleger har gitt sin tilslutning anonymt i denne kronikken fra knapt et år tilbake. Et av flere aktuelle sitater fra teksten: «Vi vet at mange av bekymringene er reelle, fordi vi tidligere år fulgte opp tilsvarende bekymringer med tilsyn. Likevel må vi nå legge dem bort. Avskrevet. Henlagt. Selv meldinger som ikke virker urovekkende, vet vi av erfaring at kan lede oss inn i svært alvorlige saker. Dyr kan være innesperret i mørket i sin egen avføring. Dyr kan også ligge døde blant sine syke, firbeinte venner.» [Uten handling taper dyrene – Ytring \(nrk.no\)](#)

En reportasje-artikkel som også kom i fjor høst illustrerer alvoret: «Mattilsynet har ansvar for å fremme god dyrevelferd i Norge. Men folk ville blitt «sjokkert» om de visste hva slags dyrevelferdssaker tilsynet må legge bort, sier flere inspektører til NRK.» «Vi nedprioriterer *alt!* Vi har steder der vi har vært tidligere hvor dyrene er tynne, hvor dyrene står i sørpe og drit, hvor syke dyr ligger og dør i fellesbingene, hvor dyr ligger i sin egen saus og kreperer. Sånne steder hvor ingen ringer til veterinær når dyrene er syke, hvor dyrene spiser opp hverandres haler, hvor lammene er så

tynne at de er i ferd med å dø. Det er sånne steder vi ikke får fulgt opp.» [Veterinærer roper varsko fra innsiden av Mattilsynet – Dokumentar \(nrk.no\)](#)

Og en artikkel fra i sommer med avtroppende leder i Mattilsynet i Telemark: «Bare ti prosent av bekymringsmeldingene blir i det hele tatt vurdert i avdelingen, og enkelte tilsyn blir fulgt opp gjennom en telefonsamtale med dyreholderen.» [Mener Mattilsynet må prioritere sikker mat foran dyrs velferd - Nationen](#)

MÅ-oppgavene, som gjerne er rutineoppgaver utenom tilsyn, blir gjennomgående prioritert først. Også inspektører som jobber i Mattilsynet uttrykker åpent frustrasjon over situasjon med at de ikke har kapasitet til å dra på tilsyn de vet trengs, siden det ikke er en prioritert oppgave. Sitat fra en grundig artikkel fra august i år: «Gleden over det de rekker å gjøre i løpet av en dag, utfordres av den dårlige samvittigheten av ikke å få dratt på tilsyn på steder der de vet de *egentlig* burde vært, forteller inspektørene.» [De drar fra oppdrag til oppdrag. Under overflaten ulmer det. \(aftenposten.no\)](#)

Pågående debatt

Debatten om hvorvidt dyra er godt nok ivaretatt har vokst seg stadig større. Hele linja i matproduksjonen bør ifølge Mattilsynets ledelsen være ubrutt. Men siden matsikkerhet har betydelig høyere prioritet enn forvaltningen av loven som skal sikre dyrs rett til å slippe unødig lidelse, kommer dyra som lider i siste rekke uansett. Planene framover innebærer ikke en endring i synet på hva som skal prioriteres, og gir derfor heller ikke utsikter til en reell bedring på området dyrevelferd.

Her er noen lenker som kretser rundt Mattilsynets bortprioritering av ivaretakelsen av feltet dyrevelferd, samt behovet for et dyretilsyn.

[Dyrene har havnet sist - Nationen](#)

[Dyrevelferden lider under Mattilsynet - Nationen](#)

[Dyrevelferd må i praksis settes på agendaen - Nationen](#)

Alvorlig systemsvikt

Systemsvikten ender opp med å fortsette å ramme dyr som lider unødig urimelig hardt. Mattilsynets ledelse viderefører en vedvarende og stadig mer omfattende nedprioritering av tilsyn selv i kjente risikodyrehold, til tross for at de hevder det motsatte. Kulturen, eller rettere sagt ukulturen, har gjennom tid fått utvikle seg.

Det er mange grupper av dyr som trenger et kvalifisert tilsyn, men et av ledelsens argumenter for at det ikke er behov for å prioritere tilsyn med dyr som lider i landbruket er at det vil bli fanget opp av slakteriene. Her er det selve perspektivet på dyrevelferd som er feil. Det hjelper ikke de aktuelle dyra som da har gjennomgått svært mye lidelse, og er derfor ikke en tilfredsstillende forvaltning av lovverket.

Verdier og motsetninger

Hvorfor Mattilsynet er på kollisjonskurs med den voksende moralske bevisstheten rundt dyrevelferd, innebefattet rettsoppfattelsen vår, handler om motsetningen mellom hva slags verdigrunnlag det arbeides ut i fra, og hvordan det gir seg utslag helt konkret og praktisk rundt dyra. For mange og altfor motstridende oppgaver står i veien for å kunne prioritere velferden til selve dyret. Det krever mer oppfølging av bekymringsmeldinger, men også oppfølging der det ikke alltid er noen som etterlyser Mattilsynets innsats. Mattilsynets praksis framviser et grunnsyn hvor de ikke opplever seg etisk forpliktet til å jobbe ut fra dyrevelferdsloven, men at den tvert imot kan velges bort når

motstridende interesser gjør seg gjeldende. Hvordan kan det innebære at Mattilsynet følger dyrevelferdsloven?

To sentrale rapporter fra 2019

Riksrevisjonens klare oppfordring til at Landbruks- og matdepartementet skulle følge opp Mattilsynets massive og gjennomgående svikt med dyrevelferd, har ikke blitt etterkommet og ført til noen bedring, snarere tvert imot. Det igangsettes et og annet prosjekt, men praksisen med at fagfeltet dyrevelferd forbigås, blir likevel videreført både på ledelses- og strateginivå, og derved også i selve utføringen av oppgavene.

Å beskytte og gjenopprette tilliten til Mattilsynet var et motivene for å følge opp KPMGs anbefalinger framfor Riksrevisjonen. Men den økende svikten i å jobbe for dyr som lider kommer trolig til å medføre en langt større og mye mer alvorlig tillitskrise.

Iveren etter å unngå nye feiltrinn resulterte i en betydelig slagside som i enda større grad innebar å være mer tilbakeholdne med tilsyn. Selv om KPMG kom med nyttig informasjon, var den basert på en status som ikke tok hensyn til svikten i oppfølging av dyrevelferd. At rapporten i sin helhet skulle fungere nærmest som en instruks som LMD og Mattilsynet måtte legge betydelige ressurser i å etterkomme kan ikke forsvares. Den prisen blir betalt av dyra, som atter igjen er den tapende part. Reduksjonen i tilsynene som det resulterte i, både siden dyrevernemndene ble skjøvet ut uten at ressursene ble erstattet, og også betydelig mer omfattende arbeid rundt rapportskrivningen, medførte at inspektørene nå havnet enda lengre unna muligheten til å fange opp vanskjøtsel.

Et tenkt alternativ

Dersom dyrevelferden var ivaretatt av et dyretilsyn som grunnleggende hadde som målsetning å avdekke dyrs unødige lidelse, og oppfølging av brudd på dyrevelferdsloven som sin sentrale oppgave, ville ikke en såpass høy prioritering av KPMGs rapport i forhold til Riksrevisjonens vært tenkbar. Å ta anbefalinger til etterretning og korrigere rutiner der det var behov for det ja, men KPMGs rådgivende rapport vurderte ikke den manglende ivaretagelse av dyrevelferden. I stedet tilrettela endringene som fulgte for å tillate at dyrevelferden ble skjøvet enda mer i bakgrunnen enn den allerede var.

Riksrevisjonens rapport derimot, som gjennomgående viste til Mattilsynets grove systematiske svikt i oppfølgingen av dyrs lidelser, ville som en like stor selvfølge blitt løftet opp og etterkommet så langt det var mulig.

Dyrekrim

Erfaringen etter at dyrekrim ble etablert over hele landet er at de som jobber med det i stor grad både er underbemannet og frustrerte. Saker blir henlagt uten at noen engang rekker å se på dem. De må oftest konsentrere seg om de aller mest alvorlige sakene med vanskjøtsel, og gjerne der det har kommet så langt som at dyra enten er i ferd med å lide seg til døde, eller allerede er døde for lengst og det blir rettslig oppfølging. Ressursmangel resulterer i at de i stor grad må henlegge saker uten engang å ha fått sett på dem. En av utfordringen er at det er tilfeldig hvordan de begrensede øremerkede midlene blir benyttet innenfor hvert enkelt politidistrikt. Siden ordningen er relativt fersk er det ikke så mye systematiske erfaringer, men en bacheloroppgave laget av en student ved Politihøgskolen viser en status som er i stort behov av raske grep. Et sitat fra artikkelen: «Hennes undersøkelse trekker fram det som betegnes for «utfordringer» i det nye dyrepolitiet: Nedprioritering, underbemanning, politiets interne holdninger og manglende kompetanse.»

[Dyrepolitiets utfordringer: Tause ofre, ressursmangel og lav status - Nationen bachelor_Rorvik.pdf \(unit.no\)](#)

Dyrevernemndene

Dyrevernemndene ble tatt ut av sin tidligere rolle med å kunne foreta tilsyn, og det ble etablert en langt strengere praksis hvor de kun kan foreta tilsyn der det er med en inspektør fra Mattilsynet. Endringen medførte en markant nedgang i antall tilsyn, og en økning i alvorlige dyretragedier. Her framkommer en av de konkrete baksidene ved at dyrevelferden lett ofres når det oppstår vanskelige situasjoner. Målet var nok å redde tilliten til Mattilsynet, men det stikk motsatte kan ha skjedd, siden dyra nå i enda større grad ble stående uten tilsyn og oppfølging, og dyretragediene ble langt flere. Uansett er det grunnleggende feil å la dyra selv betale prisen for svikt i tilsynsrutiner. Viser ett av flere eksempler i linken:

[Mener Mattilsynet har for få tilsyn med dyreeiere: – Akkurat nå er det mange dyr som lider – NRK Vestfold og Telemark – Lokale nyheter, TV og radio](#)

Selv om det nå settes i gang et begrenset pilotprosjekt, som så skal evalueres med tanke på at dyrevernemndene kanskje kan gjeninnføres etter hvert noen steder, er det på langt nær godt nok. Siden situasjonen for dyr som lider unødige er såpass prekær, og de heller ikke får nødvendig oppfølging fra Mattilsynet, bør erfarne lekfolk i nemndene kunne dra på tilsyn uten å samtidig legge beslag på en inspektør, som uansett trengs like mye til andre tilsyn. Utfordringen som bremset hele ordningen, kan løses ved å raskt koble inn en mer formelt kyndig inspektør fra Mattilsynet der det avdekkes mulige lovbrudd.

Stort behov for nytenkning

For å etablere en helt ny grunnholdning, og stoppe utviklingen med at stadig flere konkurrerende hensyn, og mange ledd av utsortering før dyr som lider unødige får den hjelpen og oppfølgingen de lovmessig har krav på, trengs fundamentale og dyptgripende organisatoriske endringer. Mer ressurser og midler til dyrevelferd er svært nyttig, men innenfor Mattilsynet vil ikke det alene bidra nok til den snuoperasjonen som er helt nødvendig, og som kontinuerlig og vedvarende resulterer i en betydelig mangelfull oppfølging av dyrevelferd. De enkeltstående prosjektene som er lansert vil ikke kunne rette opp det som ikke kun er en feil kurs, men en gjennomgående systemsvikt.

Derfor er det behov for etablering av en ny tilsynsenhet for dyr – et dyretilsyn - som har en basis og et fundament som er definert ut fra en helt annen kultur og praksis enn hva som over lang tid har fått befestet seg i Mattilsynet. Selv om tilsyn kan være en svært vrien og ubehagelig oppgave, er det mange tapre veterinærer og inspektører i Mattilsynet som gjerne vil foreta disse krevende tilsynene, fordi de bryr seg om dyrs lidelser.

Syn på dyrs verdi

Hvorfor er ikke oppgaven med å ivareta dyrs velferd – eller snarere hindre at dyrs lidelse får utvikle seg for langt – bedre ivaretatt i Norge? Handlinger og holdninger følger hverandre, og når selv alvorlige saker får vokse seg store gjør det også noe med hvordan dyreholdere forholder seg til sitt eget ansvar.

Et grunnleggende spørsmålet er hvor høyt dyra skal verdsettes, og størrelsen på gapet mellom vår allmenne oppfattelse av hvordan dyrevelferden skal forvaltes, og hvordan den i praksis ivaretas. Hvor mye er et dyr i seg selv verdt for Mattilsynet kontra resten av befolkningen? At det gapet er høyt tilsier i seg selv at det trengs drastiske endringer, i tillegg til at det reflekteres i stadig økende grad i våre holdninger. I tillegg til å bli bekreftet gjennom Stortingets vedtak om behovet for raskt å få på plass en ny dyrevelferdsmelding.

Dyrevelferd er et voksende fagfelt, og ekspertisen trenger nå å samles i et eget dyretilsyn. Dyr som lider sender ikke inn bekymringsmeldinger, og vi mennesker må stille opp på deres vegne. Håper

målsetningen bak en åpen invitasjon til innspill om en ny dyrevelferdsmelding samsvarer ikke bare med Stortingets, men også med Regjeringens intensjon.

Ønsker dere lykke til, og stiller meg selvfølgelig til rådighet for avklaring og spørsmål.

Med vennlig hilsen
Tina Ohlsson
tina.leium@gmail.com
tlf. 95961319

On Thu, Sep 1, 2022 at 11:57 PM Tina Ohlsson <tina.leium@gmail.com> wrote:

Innspill til ny dyrevelferdsmelding

Takk for at det er åpnet for en ny gjennomgang av dyrevelferdsmeldingen. Setter stor pris på muligheten til å kunne gi innspill.

Det er fortsatt en rådende oppfatning blant de fleste av oss at vi har en instans som forvalter dyrevelferdsloven på et brukbart vis. Ellers har vi jo uansett fått dyrekrim, så dyr som lider unødig blir nok fanget opp tenker svært mange av oss. I hvert fall der noen sier ifra. Vi vil så gjerne at det skal være sånn, at det er noen som passer på at de som gjør stor urett mot dyr blir lokalisert, sånn at dyr som lider unødig får hjelp. Siden vi har ordningen med mulighet for å melde inn bekymringsmeldinger er det vel ivaretatt, eller?

Bakgrunn

Å slå sammen flere instanser til ett tilsyn for atten år siden hadde nok opprinnelig gode intensjoner. At navnet ble Mattilsynet var det riktignok mange som reagerte på, ikke bare blant dyrevenner. Men vi ble forsikret om at navnet på ingen måte skulle stå i veien for godt arbeid med dyrevelferd. Tvert imot fikk vi nå en solid offentlig instans som ville inneha mye faglig tyngde, og som det ble hevdet også ville sørge for at dyra ble godt ivaretatt.

Status

Imidlertid viser det seg at Mattilsynets nåværende agenda er en annen. Ledelsen framstår tilfreds med sin strategi om at oppfølging av bekymringsmeldinger ikke skal være en prioritert oppgave. Det er forståelig at de ikke kan gi en langtrekkende oppfølging på alle bekymringsmeldinger. Men å ha sorteringsteam som ender opp med å legge til side rundt 80 prosent av bekymringsmeldingene, selv der det er en kjent sak at det skjer vanskjøtsel av dyr, fyller ikke engang minimumskravet om god forvaltning av dyrevelferdsloven. Mattilsynets praksis reflekterer at de ikke opplever seg etisk forpliktet til å jobbe ut fra dyrevelferdsloven, men at den tvert imot kan velges bort når det er mer beleilig enn å legge dyrevelferdsloven til grunn for arbeidet sitt.

Hele linja i matproduksjonen bør ifølge ledelsen være ubrutt. For maten som sluttprodukt, for bekvemmeligheten for bonden, og ikke minst for Mattilsynet selv, kan det godt være at det stemmer. Men til tross for navnet er ikke matproduksjon den eneste sentrale oppgaven de har fått i oppdrag å ivareta, men like mye forvaltningen av dyrs rett til å slippe unødig lidelse. Noe som illustrerer at de motstridende oppgavene innen Mattilsynet ikke lar seg forene uten at det innebærer en lang rekke av både alvorlige og uakseptable lovbrudd mot

dyra. Planene framover gir på ingen måte utsikter til at det skulle kunne skje en forening som innebærer en endring til det bedre på området dyrevelferd.

Pågående debatt:

I løpet av de siste månedene har debatten om hvorvidt dyra er godt nok ivaretatt av Mattilsynet vokst seg stadig større. Det er mye å ta av, men her legger vi ved lenker til en debatt-rekke i Nationen i sommer, som kretser rundt Mattilsynets mangelfulle prioritering av det konkrete arbeidet med dyrehold der det er for dårlig ivaretagelse av dyra, og for få tilsyn, selv der det er kjent at dyr lider:

[Dyrene har havnet sist - Nationen](#)

[Dyrevelferd på agendaen - Nationen](#)

[Dyrevelferd må i praksis settes på agendaen - Nationen](#)

Tilsyn og bekymringsmeldinger:

Oppfølging av kun 2 av 8 bekymringsmeldinger er definitivt for lite. Og hvorfor prioriteres det ikke tilsyn der det allerede er kjent at dyr lider?

At den instansen som skal forvalte dyrevelferdsloven synes det er tilfredsstillende at 80 prosent ikke følges opp på noe vis med mindre det kommer mange flere bekymringsmeldinger, representerer ikke god dyrevelferd. Det skal dessuten ikke prioriteres å dra på tilsyn utenom bekymringsmeldinger. Blant de avviste 80 prosentene skjuler det seg også mange vonde skjebner for dyr. Det er heller ikke sånn at de 20 prosentene som får en eller annen oppfølging sikrer at selv alvorlige brudd på dyrevelferdsloven blir avdekket. Det bør også tas i betraktning at selv om det å levere en bekymringsmelding på en offentlig side kan være lett for noen, er det trolig en høy terskel for de aller fleste. Årsaker som at de er naboer og ønsker et fortsatt godt naboskap, at de synes det er vanskelig å ta rollen som 'varsler', og at de forståelig nok også har omsorg for menneskene og ikke vil utlevere dem, er blant flere stengsler de må trosse. Når de likevel omsider tar skrittet til å sette seg inn i hvordan ordningen fungerer, og faktisk sende en bekymringsmelding, kan det allerede ha gått svært langt for dyret eller dyra det gjelder. Men uansett går nok da de fleste ut ifra at den ansvarlige instansen vil ta tak i det raskt, og også følge det opp på rett vis.

Ressurser:

Gjennomgående er ressursmangel et tema både ledelsen, og de inspektørene som har varslet peker på. Her vil jeg la andre komme til orde. Varslerne som står fram har alle sluttet, men mange har gitt sin tilslutning anonymt i dette innlegget:

[Uten handling taper dyrene – Ytring \(nrk.no\)](#)

Innlegget som først definerte den svært utfordrende problematikken innenfra var nok dette:

[Veterinærer roper varsko fra innsiden av Mattilsynet – Dokumentar \(nrk.no\)](#)

Og så i sommer fra avtroppende leder i Mattilsynet i Telemark:

[Mener Mattilsynet må prioritere sikker mat foran dyrs velferd - Nationen](#)

Til og med inspektører som i dag jobber i Mattilsynet uttrykker åpent frustrasjon over situasjonen med at de ikke har kapasitet til å dra på tilsyn de vet trengs, siden det ikke er en prioritert oppgave:

[De drar fra oppdrag til oppdrag. Under overflaten ulmer det. \(aftenposten.no\)](#)

Dyrekrim

Så har vi dyrekrim, som kan ta seg av de sakene Mattilsynet ikke makter å følge opp? Erfaringen etter at dyrekrim ble etablert over hele landet, er at de som jobber der både er underbemannet og frustrerte. Saker blir henlagt uten at noen engang rekker å se på dem. De

må oftest konsentrere seg om de aller mest alvorlige sakene med vanskjøtsel, og gjerne der det har kommet så langt som at dyra enten er i ferd med å lide seg til døde, eller allerede er døde for lengst. Ressursmangel resulterer i at de ofte må henlegge saker uten engang å ha fått sett på dem. Utfordringen er at det er tilfeldig hvordan de begrensede øremerkede midlene blir benyttet innenfor hvert enkelt politidistrikt. Dessuten følger politiet gjerne sine vante veier, og bruker foreløpig mye krefter på å følge opp rettssaker i etterkant i stedet for konkret lidelse der den skjer. Siden ordningen er relativt fersk er det ikke så mye systematiske erfaringer, men en bacheloroppgave laget av en student ved Politihøgskolen viser en status som er i stort behov av raske grep:

[Dyrepolitiets utfordringer: Tause ofre, ressursmangel og lav status - Nationen bachelor_Rorvik.pdf \(unit.no\)](#)

Kulturen innen Mattilsynet:

Prioritering er på flere vis et kjernepunkt i begrunnelsen for at Mattilsynet ikke kan fortsette å ha ansvaret for dyrevelferd. Ledelsen bekrefter som nevnt at en eller annen form for saksbehandling eller oppfølging, også tilsyn, med rundt 20 prosent av bekymringsmeldingene er tilfredsstillende.

Er mange grupper av dyr som trenger et kvalifisert tilsyn, men et av ledelsens argumenter for at det ikke er behov for å prioritere tilsyn med dyr som lider i landbruket er at det vil bli fanget opp av slakteriene. Her er det selve perspektivet på dyrevelferd som er feil. Det hjelper ikke de aktuelle dyra som da har gjennomgått svært mye lidelse, og er derfor ikke en tilfredsstillende forvaltning av lovverket. Det er i tillegg kjent at slakterier fortsatt har betydelige mangler i rapportering av lovbrudd.

Investeringer i nye IT-systemer og administrasjon:

Investeringene i IT-teknologi som ledelsen referer til er absolutt bra, men så lenge svikten i selve kulturen rundt å jobbe for å hindre dyrs unødige lidelser er såpass grunnleggende som den er, hjelper det likevel ikke til å bedre dyrevelferden i noen særlig grad. Hva som skjer rundt selve dyra, og at kulturen og praksisen i Mattilsynet godtar at oppfølgingen ikke innebærer å forfølge saker tett dersom dyreeier ikke etterkommer kravene inspektøren påpeker, er en vedvarende problemstilling. Dette skjer stadig, selv etter at dyreeier har fått svært lang tid på seg, og det heller ikke er noe som skulle tilsi at det er en for krevende eller urimelig oppgave for dyreeier.

Sammenfatning av ovenstående:

Det er altså en gjennomgående systemsvikt her, som ender opp med å fortsette og ramme dyr som lider unødig urimelig hardt. Mattilsynets ledelse godtar og forsvarer en vedvarende og stadig mer omfattende nedprioritering av tilsyn selv i kjente risikodyrehold. Riksrevisjonens knusende kritikk som framkommer i deres rapport fra 2019 bekrefter det.

Kulturen, eller rettere sagt ukulturen, har gjennom tid fått utvikle seg gjennom hele organisasjonen, noe som framkommer gjennom flere eksempler hvor saker kan lukkes selv der det er åpenbare og alvorlige lovbrudd. De aller groveste variantene av vanskjøtsel blir riktignok oftest fulgt opp, men da har det også som regel vært mange alvorlige bekymringsmeldinger i forkant, noe vi får vite om i ettertid gjennom media.

Varslingene høsten 2021, utløste som kjent reaksjoner, deriblant et oppfølgende og konkret spørsmål fra MDG's Rasmus Hansson, som Landbruks- og matminister Sandra Borch svarte på ved blant annet å uttale: «Denne regjeringen er opptatt av at vi skal ha en dyrevelferd i verdenstoppen.» [Svar på skriftlig spørsmål om å sikre Mattilsynets ressurser - regjeringen.no](#)

Ved spørsmål om den manglende prioriteringen av tilsyn fra Aftenpostens artikkel fra august i år viste ministeren blant annet til de økte midlene Mattilsynet har fått tildelt, som ikke er tilstrekkelig for å bedre dyrevelferden.

Verdier kontra målsetning

Hvorfor Mattilsynet er på kollisjonskurs med den voksende etiske bevisstheten rundt dyrevelferd, inneberefattet rettsoppfattelsen vår, handler mest om hva slags verdigrunnlag det arbeides ut ifra, og hvordan det fungerer helt konkret og praktisk rundt tilsyn med dyra. Og årsaken til det igjen kan nok finnes i den motsetningen som har ligget der helt siden opprettelsen for 18 år siden. For mange og altfor motstridende oppgaver gir ikke nok rom for å kunne prioritere velferden til selve dyret. Det krever oppsøkende arbeid og oppfølging der det ikke alltid er noen som etterlyser Mattilsynets innsats, men også ofte snarere tvert imot.

De siste åra har flere rapporter og instanser satt et gjennomgående kritisk søkelys på Mattilsynets oppfølging av dyrevelferd:

Riksrevisjonen

Riksrevisjonens klare oppfordring til at Landbruks- og matdepartementet skulle følge opp Mattilsynets svikt med dyrevelferd, har ikke ført til noen bedring hos Mattilsynet. Det igangsettes et og annet prosjekt, men den gjennomgående praksisen med at reell dyrevelferd svært lett forbigås, blir likevel videreført både på ledelses- og strateginivå, og derved også i selve utføringen av oppgavene.

KPMG

Det første punktet i oppsummeringen av KPMGs rapport, også fra 2019, omhandler gjennomføring og oppfølging av tilsyn. Og selv om utgangspunktet for deres gjennomgang ikke var dyrevelferden, påpeker de at Riksrevisjonen har avdekket gjennomgående svakheter i Mattilsynets oppfølging av dyrehold hvor det skjer alvorlige brudd på dyrevelferdsloven. Men det helt sentrale poenget at i iveren etter å unngå nye feiltrinn, og samtidig etterkomme KPMGs anbefalinger, resulterte i en slagside som i enda større grad innebar å være mer tilbakeholdne med tilsyn. Atter igjen er det dyra selv som blir den tapende part.

Veggeland med flere

En mer nyansert rapport fra i våres ble laget delvis ut fra et prosjekt som opprinnelig ble igangsatt ut fra et initiativ fra Mattilsynet selv. Også her framkommer det at svikten rundt oppfølging av dyrevelferd tilsier at det bør tas nye grep rundt organiseringen. Forfatterne av rapporten viser at det at selve organiseringen ikke utnytter tilsynskapasiteten godt nok, og at praksisen med at klagebehandlingen på egne vedtak utføres av Mattilsynet selv, gir økt risiko for at dyrevelferden blir skadelidende. Når ledelsen framhever at det i fjor ble opprettet en egen klageenhet sentralt i Mattilsynet, og at det deretter er rettsapparatet som må ta seg av det, er ikke det godt nok. Sammenfatningen fra Veggeland-rapporten viser her til Sveriges modell, som har en klageinstans utenfor deres tilsvarende tilsyn.

Dyrevernemndene

Dyrevernemndene ble tatt ut av sin tidligere rolle med å kunne foreta tilsyn, og det ble etablert en langt strengere praksis hvor de kun kan foreta tilsyn der det er med en inspektør fra Mattilsynet. Årsaken skal være saker hvor det har blitt konflikt mellom Mattilsynet/nemnder og dyreeier, som blant annet KPMG tok for seg. Endringen medførte et ras i antall tilsyn, og en økning i alvorlige dyretragedier. Her framkommer en av de konkrete baksidene ved at dyrevelferden lett ofres når det oppstår vanskelige situasjoner. Og dersom

målet var å redde tilliten til Mattilsynet kan det stikk motsatte ha skjedd, siden dyra nå i enda større grad ble stående uten tilsyn og oppfølging. Noen av følgene har vi fått med oss i media, og igjen er det dyra sjøl som betaler den virkelig høye prisen. Viser ett av flere eksempler i linken:

[Mener Mattilsynet har for få tilsyn med dyreeiere: – Akkurat nå er det mange dyr som lider – NRK Vestfold og Telemark – Lokale nyheter, TV og radio](#)

Selv om det nå settes i gang et begrenset pilotprosjekt, som så skal evalueres med tanke på at de kanskje kan gjeninnføres etter hvert noen steder, er det på langt nær godt nok. Godt erfarne lekfolk i nemndene kan fortsatt dra på tilsyn uten å samtidig legge beslag på en inspektør, som uansett trengs like mye til andre tilsyn. I de tilfellene det er behov for mer oppfølging kan en mer formelt kyndig inspektør fra Mattilsynet bli koblet inn.

Behov for nytenkning

For å etablere en helt ny grunnholdning, og hindre stadig flere konkurrerende hensyn og mange ledd av utsortering før dyr som lider unødige får den hjelpen og oppfølgingen de lovmessig har krav på, trengs fundamentale og dyptgripende organisatoriske endringer. Mer ressurser og midler til dyrevelferd er svært nyttig, men innen Mattilsynet vil ikke det alene bidra nok til den snuoperasjonen som er helt nødvendig, og som kontinuerlig og vedvarende resulterer i en betydelig mangelfull oppfølging av dyrevelferd. De enkeltstående prosjektene som er lansert vil ikke kunne rette opp det som ikke kun er en feilkurs, men en gjennomgående systemsvikt.

Derfor er det behov for etablering av en ny tilsynsenhet for dyr, med en basis og et fundament som er definert ut fra en helt annen kultur og praksis enn hva som over svært lang tid har fått befestet seg i Mattilsynet. Dyrevelferden, som det stadig voksende fagfeltet det er, må flyttes ut av Mattilsynet.

Siden Mattilsynet forsvarer at dyrevelferden er god, selv om de ikke prioriterer å forfølge det, blir vi nærmest stående og trække vannet her. Vi kommer ikke videre, og de som lider er de som ikke greier å sende noen som helst slags meldinger – dyra sjøl. Selv om tilsyn ofte kan være en svært vrien og ubehagelig oppgave, er det fortsatt tapre veterinærer og inspektører i Mattilsynet som gjerne vil foreta disse krevende tilsynene, fordi de bryr seg om dyrs lidelser.

Sluttord

Hvorfor er ikke oppgaven med å ivareta dyrs velferd – eller snarere hindre at dyrs lidelse får utvikle seg for langt – bedre ivaretatt?

Alt koker nok ned til det grunnleggende spørsmålet om hvor høyt dyra skal verdsettes, og størrelsen på gapet mellom vår allmenne oppfattelse av hvordan dyrevelferden skal forvaltes, og hvordan den i praksis ivaretas. Hvor mye er et dyr i seg selv verdt? At det gapet er uakseptabelt høyt reflekteres i stadig økende grad i våre holdninger og atferd. I tillegg til å bli bekreftet gjennom Stortingets vedtak rundt meldinga.

Dyra som lider sender ikke bekymringsmeldinger sjøl, og vi mennesker må stille opp på deres vegne. Er derfor svært glad for at målsetningen bak en grundig gjennomgang og åpen invitasjon til innspill om en ny dyrevelferdsmelding ser ut til å samsvare ikke bare med Stortingets, men også med Regjeringens intensjon. Nå gjenstår selve arbeidet som vi satser på fører til en forsvarlig ivaretagelse av dyrevelferden.

Ønsker dere lykke til, og stiller meg selvfølgelig til rådighet for avklaring, spørsmål, mer opplysninger eller flere innspill.

Med vennlig hilsen
Tina Ohlsson
tlf. 95961319